

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausuntonaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen lainsäädännöistä annettuihin esityksiin Suomen hammaslääkäriseura Apollonian Kansanterveysjaosto tuo esiin seuraavat suun terveydenhuollon näkökulmasta huomioitavat seikat:

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen, palveluiden yhdenvertaisuus, saatavuus ja saavutettavuus

Katsomme, että lakiesityksillä voidaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja. Palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja erityisesti saavutettavuutta sen sijaan suunnitellut lait eivät suun terveydenhuollon osalta merkittävästi paranna. Suunniteltu asiakasmaksulain muutos, jossa suun terveydenhuollon asiakasmaksut huomioitaisiin asiakkaan vuotuiseseen maksukattoon, saattaa parantaa palvelujen saavutettavuutta uudistuslainsäädäntöä enemmän.

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus, yksityisten palveluntuottajien rooli

Suun terveydenhuolto on erittäin toimenpidekeskeinen erikoisala, jolla etä- ja digipalveluiden hyödyntäminen on hyvin rajallista. Työvoiman saatavuus vaihtelee tällä hetkellä merkittävästi maamme eri alueiden välillä, eivätkä suunnitellut lait tuo tähän muutosta perustason palveluiden osalta. Sen sijaan julkisen erikoishammaslääkäritasoisien hoidon saatavuuden parantamiseen yhteinen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon organisaatio luo hyvät edellytykset. Yksi merkittävimmistä terveyseroja luovista puutteista nykyjärjestelmässä on erikoishammaslääkäritasoisien ei-sairaalahoitoa vaativien hoitojen keskittyminen yksityisille palveluntuottajille.

Yksityisten palveluntuottajien käyttäminen julkista tuotantoa täydentämään on suun terveydenhuollon näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Palvelujen tasalaatuisuuden varmistamiseksi on tärkeä luoda hyvät mahdollisuudet luottamukselliselle yhteistyölle ja esim. auditoinnille.

Perustason palvelut ja ennaltaehkäisevä työ

Yksi uudistuksen tavoitteista on sosiaali- ja terveydenhuollon ensisijaisen painopisteen siirtyminen perustason palveluihin ja ennaltaehkäisevään työhön. Suun terveydenhuollossa palveluiden painopiste on jo nyt perustasolla, mutta ennaltaehkäisevän työn merkitystä ei

kaikissa kunnissa ole ymmärretty. Vahva valtion ohjaus on tervetullutta erityisesti ennaltaehkäisevän työn resurssien turvaamiseksi, mutta myös suun terveydenhuollon aseman vahvistamiseksi ylipäätään. Painopiste tulisi suunnata korjaavasta hoidosta ennaltaehkäisevään hoitoon ja varhaishoitoon. Kustannusten kasvun hillitsemisen näkökulmasta varhaisessa vaiheessa tehty korjaava hoito on suotavaa. Esimerkiksi purentavirheen korjaaminen lapsen ja nuoren kasvuvaiheessa perustasolla on merkittävästi edullisempaa kuin virheen korjaaminen aikuisena erikoissairaanhoidotasoisella leikkaushoidolla.

Johtaminen

Suun terveydenhuollon järjestämisvastuun ja tuotannon keskittäminen maakuntatasoisille organisaatioille parantaa merkittävästi suun terveydenhuollon tietojohdamisen mahdollisuuksia. Tiedon keräämiseen ja analysointiin pystytään nykyistä huomattavasti paremmin osoittamaan resursseja ja näin toimintaa voidaan kehittää tietoon perustuen. Pidämme tärkeänä, että suun terveydenhuolto kaikkine erityispiirteineen tunnustetaan tulevaisuudessa maakunnissa ja hammaslääkärिताustaisten johtajien merkitys suuresti yleislääketieteestä poikkeavan erikoisalan johtamisessa ja kehittämisessä ymmärretään.

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisten palveluiden tarjoamisen tavoite ei näkemyksemme mukaan saa nousta asiakkaan yksilöllisten tarpeiden edelle. Erityisesti sekä lapsille ja nuorille että paljon palveluita tarvitseville asiakkaille on voitava tarjota palveluita heidän yksilöllisen tarpeensa mukaisesti. Suun terveydenhuollossa on pitkät perinteet yksilöllisen sairastumisriskin kautta tehtävistä yksilöllisistä hoitosuunnitelmista, joita ei neuvola-asetuksen jäykkien määräysten vuoksi ole voitu täysimittaisesti hyödyntää.

Yksilölliset hoitosuunnitelmat ovat suun terveydenhuollossa yksi keino kustannusten kasvun hillitsemiseen. Tuotantotapoja voidaan maakunnan laajuisessa organisaatiossa uudistaa yksittäisen kunnan mahdollisuuksia paremmin. Erityisesti ennaltaehkäisevässä hammaslääketieteessä tutkimukseen perustuvia hoitokäytänteitä voidaan jalkauttaa arkityöhön, kun tähän voidaan tarjota resursseja, esim. muutosagentteja. Myös vanhoista, ei näyttöön perustuvista käytänteistä luopuminen vaatii kuntien mahdollisuuksia laajempaa resurssointia.

Yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaaminen

Yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamiseen lakiluonnokset antavat hyvät mahdollisuudet. Väestön ikääntymisen tuomat haasteet eivät suun terveydenhuollossa ole yhtään muita aloja vähäisemmät, sillä esimerkiksi hampaallisten vanhuspalveluiden asiakkaiden määrä kasvaa voimakkaasti. Yhteistyö sosiaalihuollon kanssa on myös suun terveydenhuollon näkökulmasta tärkeää. Ikävä kyllä kuten aiemmissakin lakiluonnoksissa myös näissä sosiaalihuollon uudistuksen rooli jää liian vähäiseksi erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota ajatellen.

Suomen hammaslääkäriseura Apollonia Kansanterveysjaosto
Tieto taidoksi – suun terveydeksi

Aikataulu

Uudistuksen aikataulu on mielestämme realistinen. Emme näe, että lisäaika tarjoaisi merkittävää hyötyä. Uudistusta on maakunnissa valmisteltu jo pitkään, eikä suunnittelussa välttämättä päästä ratkaisevasti eteenpäin ennen kuin suunnitelmia päästään kokeilemaan käytännössä.

22.9.2020

Suomen hammaslääkäriseura Apollonian Kansanterveysjaoston hallitus